

ОСОБЛИВОСТІ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

FEATURES OF FORCED EXECUTION OF COURT DECISIONS AND DECISIONS OF OTHER BODIES IN UKRAINE

Грабар Н.М., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Інститут права Львівського державного університету внутрішніх справ

У статті зосереджено увагу на аналізі особливостей примусового виконання судових рішень і рішень інших органів. Констатовано, що під час примусового виконання рішень суду та рішень інших органів виникають правовідносини різних видів, які регулюються законодавством, та мають специфічні властивості. З'ясовано функцію примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, яка виражається у державно-правовому примусі з метою захисту порушених прав та свобод суб'єктів конкретних правовідносин.

Узагальнено положення про те, що уповноваженими державою органами та особами на здійснення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів є державні та приватні виконавці відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

На основі проаналізованих наукових концепцій визначено, що ефективність механізму реалізації захисту та поновлення прав, свобод та інтересів істотно пов'язана із можливістю реалізації примусового виконання рішення суду чи рішення інших органів. Проведена судово-правова реформа в Україні сприяла створенню дієвого механізму змішаного виконання рішень суду та рішень інших органів, що базується на європейських стандартах основною метою якої стало надання стягувачу права вибору органу, котрий буде здійснювати примусове виконання, за виключенням прямих вказівок у законі, що своєю чергою, сприяє посиленню довіри населення до виконавців. Здійснюючи примусове виконання державні та приватні виконавці забезпечують поновлення порушених прав фізичних та юридичних осіб.

Обґрунтовано, що механізмом впливу при здійсненні примусового виконання судових рішень та рішень інших органів є примус, що санкціонований державою до зобов'язаних осіб, котрі прагнуть уникнути виконання своїх зобов'язань.

Досліджено, що примусове виконання характеризується певним процесуальним порядком вчинення процесуальних дій для реалізації мети примусового виконання рішень суду та рішень інших органів, що, своєю чергою, сприяє ефективному поновленню порушених прав.

Зроблено висновок що механізм захисту порушених прав, свобод та інтересів взаємозалежні від дієвості механізму реалізації примусового виконання рішень суду та рішень інших органів.

Ключові слова: примусове виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, державний виконавець, приватний виконавець, виконавчі процесуальні правовідносини, стягувач, боржник, виконавче провадження, державний примус.

The article focuses on the analysis of the features of court and other bodies decisions enforcement. It has been established that during the enforcement of court and other bodies decisions, legal relations of various types arise, which are regulated by legislation and have specific properties. The function of court and other bodies decisions enforcement, which is expressed in state-legal coercion in order to protect the violated rights and freedoms of subjects of specific legal relations, has been clarified.

The provision that state and private enforcement officers under the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings" are the bodies and persons authorized by the state to enforce court decisions and decisions of other bodies is summarized.

On the basis of the analyzed scientific concepts, it was determined that the effectiveness of the implementation mechanism for the protection and restoration of rights, freedoms and interests is significantly related to the possibility of enforcement of the court decision or the decision of other bodies. The judicial reform carried out in Ukraine contributed to the creation of an effective mechanism for the mixed execution of court decisions and decisions of other bodies, based on European standards, the main purpose of which was to give the debt collector the right to choose the body that will carry out enforcement, excluding direct instructions in the law, which in turn, contributes to the strengthening of the public's trust in the performers. By carrying out enforcement, state and private executors ensure the restoration of the violated rights of individuals and legal entities.

It is substantiated that the mechanism of influence in the court and other bodies decisions enforcement is the coercion sanctioned by the state to obligated persons who seek to avoid fulfilling their obligations.

It has been studied that enforcement is characterized by a certain procedural order of taking procedural actions to realize the goal of court and other bodies decisions enforcement, which, in turn, contributes to the effective restoration of violated rights.

It was concluded that the mechanism of protection of violated rights, freedoms and interests is interdependent on the effectiveness of the mechanism of court and other bodies decisions enforcement.

Key words: court and other jurisdictional bodies decisions, state enforcement officer, private enforcement officer, enforcement procedural legal relations, enforcement creditor, debtor, enforcement proceedings, state coercion.

Постановка проблеми. Сьогодні система судочинства в Україні, на загал, мусить бути здатною забезпечити громадянам України захист порушених прав, свобод та інтересів. Одним із інструментів здійснення ефективного поновлення порушених прав у разі відмови суб'єкта від добровільного виконання рішення суду чи рішення інших органів є примусове виконання рішень суду та рішень інших органів.

Саме це положення і закріплено в ст. 129¹ Конституції України, де зазначено, що суд ухвалює рішення іменем України, а судові рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку, а контроль за виконанням судового рішення здійснює суд [1].

Сучасному стану здійснення примусового виконання судових рішень сьогодні робить виклик, чим сприяє чіт-

кому налагодженню процедури примусового виконання. Орієнтування українського законодавства на європейське допомагає закріпленню в національному законодавстві гарантованих Конституцією України прав та свобод людини і громадянина.

Обов'язковість виконання судових рішень і рішень інших органів є показником ефективності державних механізмів, які забезпечують неухильний захист та відновлення прав та інтересів людини і громадянина у державі [2].

Примусове виконання судових рішень та рішень інших юрисдикційних органів покладено на органи державної виконавчої служби та в окремих випадках, на приватних виконавців. Саме вони здійснюють всі функції від імені держави щодо примусового виконання рішень суду та рішень інших юрисдикційних органів.

Проте, однією із актуальних проблем на сьогодні залишилась проблема реальної виконуваності рішень судів та рішень інших органів. Саме це і є основною проблемою даного дослідження.

Інститут примусового виконання рішень суду та рішень інших органів завжди потребував вдосконалення через проблеми здійснення примусового виконання рішень судів та рішень інших органів. Доволі довготривалі терміни та строки, значна кількість вимог не сприяли пришвидшенню примусового виконання, а навпаки, затягували процедуру реального здійснення виконання рішень судів та рішень інших органів. Жодна установа не може допустити невиконання свого рішення, оскільки, це підриває її авторитет, знижує ефективність їх роботи і, відповідно, порушує засади Конституції України.

Метою статті є аналіз особливостей примусового виконання судових рішень та рішень інших юрисдикційних органів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Обов'язком держави є забезпечення захисту прав, свобод та інтересів осіб та реалізація права на судовий захист та примусове виконання рішень суду та рішень інших органів для поновлення порушених прав та свобод кожної особи. Саме тому, нагальною необхідністю є удосконалення механізму здійснення примусового виконання рішень суду та рішень інших органів.

Примусове виконання – це заснована на нормах матеріального і процесуального права юридична діяльність уповноважених органів та посадових осіб з реалізації рішень судів та інших юрисдикційних органів (посадових осіб) з використанням засобів державного примусу [3, с. 102].

Загальні стандарти виконавчого процесу засновані на ст. 6 Конвенції з прав людини та основоположних свобод та рішеннях Європейського суду з прав людини.

Для аналізу особливостей примусового виконання судових рішень та рішень інших органів варто спочатку виокремити поняття примус та примусове виконання.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови примус визначається, як натиск із чийогось боку; примушування. Зусилля над собою. Зумовлена кимсь або чимсь необхідність діяти певним способом, незалежно від бажання. Натиск, обумовлений законом [4].

Люди у суспільстві постійно взаємодіють між собою, використовуючи права і свободи, і досить часто, їх права пересікаються із правами інших людей, що є наслідком в подальшому порушення прав когось із них. Саме тому, при небажанні добровільно поновити порушене право одного суб'єкта іншим, застосовується примусове виконання рішень суду та рішень інших органів.

Головною метою застосування примусових заходів є стимулювання учасників суспільних відносин до належної поведінки, перешкодження порушенням суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів особи, усунення негативних наслідків правопорушень. Проблема примусу досліджується на загальнотеоретичному та філософському рівнях, а також у різних галузях права: кримінальному, адміністративному, процесуальному тощо. При цьому, зазвичай, розгляд питання примусу обмежується лише таким його видом як державний примус. Безперечно, дія норми права та права в цілому як регулятора суспільних відносин, завжди забезпечується державно-правовим примусом [5].

У Законі України «Про виконавче провадження» зазначено, що виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення) – сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-право-

вими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню [6].

Стосовно тлумачення поняття «примусове виконання судового рішення», І. Г. Француз стверджує, що це є сукупність дій, що вчиняються уповноваженими суб'єктами на завершальній стадії судового провадження відповідно до норм чинного законодавства. Метою примусового виконання прийнятого судом рішення є практичне втілення його в життя, з можливістю застосування заходів державного примусу, в результаті чого поновлюються порушені, оспорені або невизнані права і свободи особи [7, с. 6].

В свою чергу, Є. П. Плотуха пропонує розуміти примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, як врегульовану нормами права примусово-виконавчу діяльність уповноважених суб'єктів, спрямовану на реалізацію механізму судового захисту та відновлення майнових і немайнових прав та інтересів фізичних та юридичних осіб [2].

М. Титов визначає виконання судових рішень як самостійне та важливе процесуальне провадження з реалізації прав сторін (підтверджених відповідним рішенням), яке має свої стадії: порушення виконавчого провадження, добровільне та примусове виконання, поворот виконання, припинення виконавчого провадження [8, с. 166].

Таким чином, виконання рішень являє собою діяльність уповноваженого органу чи його посадової особи з реалізації юрисдикційних рішень, із використанням механізму правового регулювання у вигляді процесуального примусового впливу на зобов'язаних осіб. Сутність виконання полягає в певних процесуальних діях з використанням державного примусу, санкціонованого державою, у випадках ухилення винної особи від виконання власних зобов'язань. Виконання характеризується процесуальним порядком здійснення юридичної діяльності, який має забезпечити найбільшу ефективність здійснення певних юридично значущих дій [9, с. 236].

Виходячи із здійсненого аналізу наукових думок провідних науковців, доречно зазначити, що справді є достатньо аргументованих наукових положень щодо примусового виконання рішень суду та рішень інших органів. Однак, постійно існує потреба в удосконаленні механізму примусового виконання рішень суду та рішень інших органів та створення ефективного механізму виконавчого провадження з метою формування дієвого захисту прав та свобод громадян у державі.

Сама процедура примусового виконання розпочинається із видачі виконавчих документів судами за письмовою заявою стягувача чи його адвоката. Боржник зобов'язаний за рішеннями майнового характеру подати виконавцю протягом п'яти робочих днів з дня відкриття виконавчого провадження декларацію про доходи та майно боржника, зокрема про майно, яким він володіє спільно з іншими особами, про рахунки у банках чи інших фінансових установах, небанківських надавачах платіжних послуг, електронні гаманці в емітентах електронних грошей, про майно, що перебуває в заставі (іпотеці) або в інших осіб, чи про кошти та майно, належні йому від інших осіб, за формою, встановленою Міністерством юстиції України.

Здійснюючи виконавче провадження, виконавець зобов'язаний використовувати усі надані йому повноваження та права для швидкого примусового виконання рішення суду та рішень інших органів з метою захисту прав, свобод та інтересів громадян.

Статтею 26 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що виконавець не пізніше наступного робочого дня з дня надходження до нього виконавчого документа виносить постанову про відкриття виконавчого провадження, в якій зазначає про обов'язок боржника подати декларацію про доходи та майно боржника, попереджає боржника про відповідальність

за неподання такої декларації або внесення до неї завідомо неправдивих відомостей [6].

Вчинення виконавчих дій виконавцем здійснюються за місцем проживання, перебування чи роботи боржника, або за місцезнаходження його майна. Щодо права вибору місця виконання між органами державної виконавчої служби, то таке право надано стягувачу. Якщо ж боржником виступає юридична особа, то виконання відбувається за постійним місцезнаходженням постійно діючого органу чи його майна.

Одночасно з винесенням постанови про відкриття виконавчого провадження відносно боржника – фізичної особи виконавцем за допомогою автоматизованої системи формується та подається запит про надання Державною податковою службою України інформації про реєстраційні номери облікових карток платників податків – боржників – фізичних осіб або серію (за наявності) та номер паспорта боржників – фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті відповідно до Порядку надання інформації Державною податковою службою України на запити органів державної виконавчої служби та приватних виконавців, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 21 липня 2020 року № 2483/5/436, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 липня 2020 року за № 690/34973, за виконавчими документами, у яких відсутні такі дані [10].

Також в постанові про відкриття виконавчого провадження за рішенням, примусове виконання якого передбачає справляння виконавчого збору, державний виконавець зазначає про стягнення з боржника виконавчого збору в розмірі, встановленому статтею 27 цього Закону. За рішенням немайнового характеру виконавець у постанові про відкриття виконавчого провадження зазначає про необхідність виконання боржником рішення протягом 10 робочих днів (крім рішень, що підлягають негайному виконанню, рішень про встановлення побачення з дитиною). За рішенням про встановлення побачення з дитиною державний виконавець у постанові про відкриття виконавчого провадження зазначає про необхідність виконання боржником рішення шляхом забезпечення побачень стягувача з дитиною в порядку, визначеному рішенням.

При проведенні виконавчих дій виконавець використовує автоматизовану систему виконавчого провадження, у якій узагальнює інформацію про боржника та його доходи, майно та кошти.

Зважаючи на воєнний стан у нашій країні, примусове виконання рішень судів та рішень інших органів набрало своїх особливостей.

Так, відповідно до п. 10.2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», відповідно до якого тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України:

фізичні особи – боржники, на кошти яких накладено арешт органами державної виконавчої служби, приватними виконавцями, можуть здійснювати видаткові операції з поточного рахунку на суму в розмірі, що протягом одного календарного місяця не перевищує двох розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом про Державний бюджет України на 1 січня поточного календарного року, а також сплачувати податки, збори без урахування такого арешту, за умови що такий поточний рахунок визначений для здійснення видаткових операцій у порядку, встановленому цим підпунктом. Звернення стягнення у межах зазначеної суми на такому рахунку не здійснюється.

У разі накладення арешту на кошти, розміщені на декількох поточних рахунках фізичної особи – боржника в одному банку або на поточних рахунках у різних банках,

для здійснення видаткових операцій має бути визначений лише один поточний рахунок фізичної особи – боржника в одному банку.

У разі наявності декількох виконавчих проваджень стосовно однієї фізичної особи – боржника для усіх виконавчих проваджень визначається один поточний рахунок для здійснення видаткових операцій. Кількість виконавчих проваджень не впливає на розмір суми, яка не підлягає зверненню стягнення і на яку фізична особа – боржник може здійснювати видаткові операції.

Для визначення такого поточного рахунку у банку фізична особа – боржник звертається до органу державної виконавчої служби, приватного виконавця, який наклав арешт на кошти фізичної особи – боржника, із заявою про визначення поточного рахунку у банку для здійснення видаткових операцій. Заява може бути подана в паперовій формі (наочно або засобами поштового зв'язку) або в електронній формі з дотриманням вимог, встановлених Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг».

У заяві зазначаються номер поточного рахунку, який фізична особа – боржник просить визначити для здійснення видаткових операцій, та найменування банку, в якому відкрито такий рахунок. Фізична особа – боржник несе відповідальність за достовірність зазначеної у заяві інформації.

Державний, приватний виконавець протягом двох робочих днів з дня отримання відповідної заяви фізичної особи – боржника виносить постанову про визначення поточного рахунку фізичної особи – боржника у банку для здійснення видаткових операцій та невідкладно, не пізніше наступного робочого дня після винесення постанови:

– надає/надсилає відповідну постанову банку (обслуговуючому банку);

– перевіряє наявність інших виконавчих проваджень, відкритих стосовно фізичної особи – боржника, та, у разі якщо стосовно фізичної особи – боржника відкриті інші виконавчі провадження, одночасно надає/надсилає відповідну постанову до органів державної виконавчої служби або приватному виконавцю, які здійснюють примусове виконання у таких виконавчих провадженнях. У такому разі поточний рахунок, зазначений у відповідній постанові, вважається визначеним для здійснення видаткових операцій і в межах таких виконавчих проваджень.

Зупинення вчинення виконавчих дій або зупинення виконавчого провадження не є підставою для відмови у визначенні поточного рахунку для здійснення видаткових операцій.

У разі надходження від державного, приватного виконавця постанови про визначення поточного рахунку фізичної особи – боржника для здійснення видаткових операцій банк за визначеним у постанові рахунком здійснює видаткові операції на суму коштів у розмірі, встановленому цим підпунктом.

Особливості взаємодії органів державної виконавчої служби та приватних виконавців при визначенні поточного рахунку фізичної особи – боржника у банку для здійснення видаткових операцій можуть встановлюватися Міністерством юстиції України;

- юридичні особи – боржники, самозайняті особи (які використовують найману працю фізичних осіб), на кошти яких накладено арешт органами державної виконавчої служби, приватними виконавцями, можуть здійснювати видаткові операції з поточних рахунків виключно для виплати заробітної плати в розмірі не більше п'яти розмірів мінімальної заробітної плати на місяць на одного працівника такої юридичної особи чи самозайнятої особи, а також для сплати податків, зборів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Контроль за дотриманням встановлених законом вимог під час здійснення виплат покладається на службових осіб юридичної особи – боржника, самозайняту особу відповідно;

- припиняється звернення стягнення на пенсію, стипендію (крім рішень про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок кримінального правопорушення, та рішень, боржниками за якими є громадяни Російської Федерації);

- визначені цим Законом строки перериваються та встановлюються з дня припинення або скасування воєнного стану;

- зупиняється дія постанов державних виконавців про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та охолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, спорядженими гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії.

Забороняється відкриття виконавчих проваджень на підставі виконавчих написів нотаріусів, вчинених на кредитних договорах, які не посвідчені нотаріально.

Також накладено заборону на відкриття виконавчих проваджень та вжиття заходів примусового виконання рішень на території територіальних громад, що належать до територій, на яких ведуться активні бойові дії, або тимчасово окупованих територій відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованої Російською Федерацією території України (з дати віднесення територій до таких, на яких ведуться активні бойові дії, або тимчасово окупованих територій до моменту виключення таких територій з переліку) [11].

На законодавчому рівні, теж закріплено абзацом дванадцятим пункту 10.2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону, те, що зазначена вище заборона не поширюється на рішення, стягувачами за якими є держава, органи Пенсійного фонду України, інші державні цільові фонди, а також на рішення про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок кримінального правопорушення.

Міністерством юстиції України вживаються заходи щодо визначення органів державної виконавчої служби, на які покладатимуться повноваження з примусового виконання рішень на тимчасово окупованих територіях. Вся інформація про такі органи державної служби та їх місцезнаходження розміщуються на вебсайті Міністерства юстиції України та вебсайтах міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України відповідно до їх змін чи оновлення.

Ще однією заборорою є те, що на період воєнного стану законодавцем зупинено вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях з виконання рішень про стягнення з фізичної особи заборгованості за житлово-комунальні послуги в територіальних громадах, розташованих

у районах проведення воєнних (бойових) дій, або які перебувають чи перебували у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) відповідно до переліку, затвердженого наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, або якщо стягнення за житлово-комунальні послуги здійснюється щодо нерухомого майна, яке є місцем постійного проживання такої фізичної особи і було знищено або пошкоджено внаслідок воєнних (бойових) дій (абзац дванадцятий пункту 10.2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження») та рішень (крім рішень за позовами фізичних осіб про стягнення заробітної плати, грошового забезпечення військовослужбовців), боржниками за якими є підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України.

Також наказом Міністерства юстиції України від 10.06.2022 № 2343/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції 13.06.2022 за № 634/37970 «Деякі питання примусової реалізації арештованого майна у виконавчому провадженні в період воєнного стану» врегульовано особливості примусової реалізації арештованого майна у виконавчому провадженні під час воєнного стану на території України [11].

З огляду на це, хочемо зазначити, що за загальними правилами для здійснення примусового виконання рішення суду та рішень інших органів сторонам виконавчого провадження необхідно здійснити певні процесуальні дії. А державним та приватним виконавцям дотримуватись законодавства та спрямовувати свою діяльність на швидке виконання рішень суду та рішень інших органів для поновлення порушених прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

Висновки. Підбиваючи підсумки, робимо висновок, що ефективність механізму реалізації захисту та поновлення прав, свобод та інтересів тісно пов'язана із можливістю примусового виконання рішення суду чи рішення інших органів. Невиконання рішень суду та рішень інших органів порушує по-перше, принцип верховенства права, по-друге, знижує рівень довіри громадян до органів державної судової влади, по-третє, негативно впливає на ефективність реального примусового виконання, по-четверте, не здійснюється поновлення порушених прав, свобод та інтересів, що порушує конституційні засади.

Отже, налагоджений належно механізм примусового виконання рішень суду та рішень інших органів створює реальну можливість захисту прав та свобод усіх громадян у державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4801> (Дата звернення: 27.06.2023)
2. Плутуха Є.П. Сутність та особливості примусового виконання судових рішень і рішень інших органів як вид адміністративної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2021/124.pdf
3. Гук Б.В. Проблеми дефініції поняття виконавчого провадження. *Університетські наукові записки*. 2009. № 1 (29). С. 101–106.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. 5-те вид. К.; Ірпінь: Перун, 2005.
5. Щербак С.В. Щодо стандартів справедливості у виконавчому процесі України. *Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів*: зб. наук. пр. / за ред. Ю. В. Білоусова. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2019. С. 4–8. URL: <http://www.ae.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/VP-2019.pdf>
6. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (Дата звернення: 27.06.2023).
7. Француз І.Г. Теоретико-правові аспекти примусового виконання судових рішень в Україні: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2018. 20 с
8. Арбітражний процес: навчальний посібник. Х.: Консум, 2001. 432 с.
9. Адміністративне право: Підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: *Юридична література*, 2003. 896 с.
10. Інструкція з примусового виконання рішень: Наказ Міністерства юстиції України. № 512/5 від 02 квітня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#Text> (Дата звернення: 27.06.2023)
11. Порядок та організація примусового виконання рішень судів та інших органів у період воєнного стану. URL: <https://minjust.gov.ua/m/poryadok-ta-organizatsiya-primusovogo-vikonannya-rishen-sudiv-ta-inshih-organiv-u-period-voennogo-stanu>